

บทที่ 3

ปัญหาการปฏิบัติการของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.)

ปัญหาการปฏิบัติการของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง เป็นปัญหาข้อขัดแย้งที่รุนแรงอีกประการหนึ่งระหว่างไทยกับลาว ที่วิทยาลัยพนันท์ทำการศึกษาการศึกษาเกี่ยวกับปัญหานี้แบ่งเป็น 6 ประเด็นดังต่อไปนี้ คือ

- ภูมิหลังของปัญหา
- ประวัติความเป็นมาและภารกิจของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง

(นบข.)

- ความรุนแรงของปัญหาการปฏิบัติการตามลำน้ำโขง
- นัยบายและมาตรการปฏิบัติของรัฐบาลไทย ในการแก้ไขปัญหาคือ ข้อขัดแย้งกับลาว อันเนื่องมาจากการปฏิบัติการตามลำน้ำโขงของหน่วย นบข.
- ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหา
- แนวโน้มของปัญหา

3.1 ภูมิหลังของปัญหา

ก่อนที่จะกล่าวถึงปัญหาการปฏิบัติการของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) จะขอกล่าวถึงภูมิหลังของปัญหาดังกล่าวก่อน ซึ่งได้แก่ พรมแดนไทย - ลาว และสนธิสัญญาเกี่ยวกับการใช้แม่น้ำโขง

3.1.1 พรมแดนไทย - ลาว

ไทยและลาวเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่า 600 ปีแล้ว ภูมิพรมแดนติดต่อกันยาวประมาณ 1,750 กิโลเมตร เริ่มจากจุดร่วมพรมแดน 3 ประเทศ พม่า - ไทย - ลาว ทางด้านเหนือของไทย ณ ที่บรรจบกันของแม่น้ำรวกและแม่น้ำโขง ทอดไปตามลำแม่น้ำโขงคอนบนประมาณ 95 กิโลเมตร แล้วทอดผ่านสันปันน้ำหลายสันลงสู่ทางใต้เป็นความยาวประมาณ 460 กิโลเมตร จึงเบนลงไปตามแม่น้ำเหืองงา และแม่น้ำเหือง เป็นระยะทางประมาณ 865 กิโลเมตร จนถึงบริเวณปากแม่น้ำมูล จึงทอดไปตามสันปันน้ำอีกประมาณ 290 กิโลเมตร จนบรรจบกับจุดร่วมพรมแดน 3 ประเทศ

ลาว - ไทย - กัมพูชา สำหรับส่วนของลำแม่น้ำโขงที่เป็นพรมแดนระหว่าง
ไทย - ลาว เริ่มตั้งแต่ปากแม่น้ำเหือง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผ่านใบ
คามจังหวัดหนองคาย นครพนม มุกดาหาร จนไปถึงอำเภอโขงเจียม จังหวัด
อุบลราชธานี รวมระยะทางทั้งสิ้น 865 กิโลเมตร

ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแม่น้ำโขงคือ กระแสน้ำจะไหลจากเหนือลงสู่
ใต้ตลอดปี คลื่นทั้งสองฝั่งจะมีความสูงชันมาก ทางด้านฝั่งลาวจะมีภูเขาและป่าไม้
ขนานไปกับแนวลำน้ำตลอดลำแม่น้ำโขง ขอบฝั่งที่มีความกว้างที่สุดของแม่น้ำโขง
มีระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร และสันที่ลุ่มประมาณ 50 เมตรเท่านั้น และจะ
มีคอนต่าง ๆ อยู่ถึง 64 คอน แต่เป็นของไทยเพียง 8 คอนเท่านั้น และเป็นของ
ลาวเสีย 56 คอน ซึ่งใน 56 คอนนี้จะอยู่ฝั่งไทยเสีย 24 คอน ในยามฤดูแล้ง
น้ำจะแห้ง มีเพียงร่องน้ำเล็ก ๆ เท่านั้น

พรมแดนไทย - ลาวตามลำแม่น้ำโขงในปัจจุบันนั้น กำหนดขึ้นโดย
สนธิสัญญากรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส ลงวันที่ 3 ตุลาคม รัตนโกสินทรศก 112
(พ.ศ. 2436, ค.ศ. 1893) ซึ่งในสนธิสัญญานี้ ข้อที่ 1 ระบุว่า ไทยสละ
กรรมสิทธิ์เหนือดินแดนฝั่งซ้ายปากตะวันออกของแม่น้ำโขง และบรรดาเกาะทั้ง
หลายในแม่น้ำนั้นให้แก่ฝรั่งเศส และโดยอนุสัญญาลงวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2469
(ค.ศ. 1926) ซึ่งข้อ 3 ของสนธิสัญญานี้ได้กำหนดคบทวิเคราะห์เป็นเส้นเขตแดน
ตามลำแม่น้ำโขง ไว้ดังนี้

1. ตามลำแม่น้ำโขงในตอนที่ไม่มีเกาะที่จะทำให้ลำน้ำแยกออกเป็น
หลายสายให้ถือร่องน้ำลึกเป็นเส้นเขตแดน
2. ตามลำแม่น้ำโขงที่แยกออกเป็นหลายสาย เพราะมีเกาะซึ่งแยกออก
จากฝั่งไทย วิทยมีกระแสน้ำไหลประจำในระยะเวลาหนึ่งระยะเวลาใดในรอบปีก็ตาม ให้ถือ
ร่องน้ำของสายแยกที่ใกล้ฝั่งไทยที่สุดนั้นเป็นเส้นเขตแดน
3. ในกรณีที่ร่องน้ำที่อยู่ระหว่างเกาะกับฝั่งไทยขึ้นเขินด้วยมีทรายทับถม
หรือแห้งลงจนทำให้เกาะกับฝั่งเชื่อมต่อกันแล้ว จะต้องร้องขอต่อข้าหลวงใหญ่
ประจำแม่น้ำโขงเพื่อพิจารณากรณีที่เกิดขึ้น ในกรณีดังกล่าวข้าหลวงใหญ่อาจ

เสนอแนะให้ย้ายเส้นเขตแดนไปไว้ที่ร่องน้ำลึกที่อยู่ใกล้ที่สุดของแม่น้ำได้ ถ้า
ปรารถนาให้ทำเช่นนั้น

4. คณะข้าหลวงใหญ่ประจำแม่น้ำโขง จะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้
ดำเนินการกำหนดเส้นเขตแดนตามลำน้ำโขงดังที่กล่าวมาข้างต้น วิทยมีข้อตกลงว่า
จะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศที่เกี่ยวข้องก่อน

ทางฝ่ายไทยรู้สึกว่เสียเปรียบและไม่เป็นธรรมโดยตลอดมา เหตุผล
ของฝ่ายไทยสรุปได้ว่า ^๑

1. ในลำน้ำโขงตอนที่มีเกาะแก่งนั้น กำหนดให้เส้นเขตแดนอยู่ที่
ร่องน้ำลึกใกล้ฝั่งไทยมากที่สุด ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงว่าร่องน้ำนั้น ๆ จะเป็นร่องน้ำลึก
ที่เดินเรือได้ตลอดฤดูกาลหรือไม่ ร่องน้ำบางร่องน้ำแห้งและไม่มีลักษณะเป็นร่องน้ำ
ในหน้าแล้ง

2. การกำหนดเช่นนี้จะทำให้เกาะคอนในลำน้ำโขงทั้งหมด ยกเว้น
เกาะคอน 8 แห่งที่ระบุไว้แนชัดในอนุสัญญา ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ฝั่งไทยสักเพียงใด
จะต้องอยู่ในเขตลาว

3. ถึงแม้ร่องน้ำลึกที่ใกล้ฝั่งไทยเหล่านั้นขึ้นเขิน จนเกาะคอนที่แยก
จากฝั่งติดต่อกับฝั่งแล้วก็ยังให้ถือว่าแนวพรมแดนคงที่อยู่ ณ ร่องน้ำเดิม นอกจากนี้
จะมีการกำหนดขึ้นใหม่ แต่การกำหนดขึ้นใหม่ยังต้องใช้ร่องน้ำที่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุด
เป็นแนวพรมแดนต่อไปอีก

ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สืบทอดมาจากลัทธิจักรวรรดินิยมของฝรั่งเศสใน
อินโดจีน สนธิสัญญาแบ่งเขตพรมแดนไทย - ลาว ในแนวแม่น้ำโขงเป็นการกำหนด
ที่ฝ่ายไทยเสียเปรียบเพราะไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของการแบ่งเขตน่านน้ำตาม

^๑ ประสงค์ สุ่นศิริ, "นริบายและการปฏิบัติของรัฐบาลต่อปัญหาความ
มั่นคงชายแดนระหว่างไทย - กัมพูชา และ ไทย - ลาว, "การสัมมนาเรื่องปัญหา
ความมั่นคงชายแดนของไทย สถาบันเอเชีย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 14 พฤศจิกายน 2525, หน้า 3. และดูภาคผนวก ข

เสนอแนะให้ย้ายเส้นเขตแดนไปไว้ที่ร่องน้ำลึกที่อยู่ใกล้ที่สุดของแม่น้ำได้ ถ้า
ปรารถนาให้ทำเช่นนั้น

4. คณะข้าหลวงใหญ่ประจำแม่น้ำโขง จะได้รับมอบหมายหน้าที่ให้
ดำเนินการกำหนดเส้นเขตแดนตามลำน้ำโขงดังที่กล่าวมาข้างต้น วิทยมีข้อตกลงว่า
จะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐบาลของทั้งสองประเทศที่เกี่ยวข้องก่อน

ทางฝ่ายไทยรู้สึกว่ายี่สิบแปดและไม่ใช่ธรรมชาติของลุ่มน้ำโขงมา เหตุผล
ของฝ่ายไทยสรุปได้ว่า ^๑

1. ในลำน้ำโขงตอนที่มีเกาะแก่งนั้น กำหนดให้เส้นเขตแดนอยู่ที่
ร่องน้ำลึกใกล้ฝั่งไทยมากที่สุด ทั้งนี้ริษยไม่คำนึงถึงว่าร่องน้ำนั้น ๆ จะเป็นร่องน้ำลึก
ที่เกิดขึ้นเร็วได้ตลอดฤดูกาลหรือไม่ ร่องน้ำบางร่องน้ำแห้งและไม่มีลักษณะเป็นร่องน้ำ
ในหน้าแล้ง

2. การกำหนดเช่นนี้จะทำให้เกาะคอนในลำน้ำโขงทั้งหมด ยกเว้น
เกาะคอน 8 แห่งที่ระบุไว้แนช้คนอนุสัญญา ไม่ว่าจะอยู่ใกล้ฝั่งไทยสักเพียงใด
จะต้องอยู่ในเขตลาว

3. ถึงแม้ร่องน้ำลึกที่ใกล้ฝั่งไทยเหล่านั้นขึ้น ขึ้นจนเกาะคอนที่แยก
จากฝั่งติดต่อกับฝั่งแล้วก็ยังให้ถือว่าแนวพรมแดนคงที่อยู่ ณ ร่องน้ำเดิม นอกจากนี้
จะมีการกำหนดขึ้นใหม่ แต่การกำหนดขึ้นใหม่ยังต้องใช้ร่องน้ำที่ใกล้ฝั่งไทยมากที่สุด
เป็นแนวพรมแดนต่อไปอีก

ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สืบทอดมาจากลัทธิจักรวรรดินิยมของฝรั่งเศสใน
อินโดจีน สนธิสัญญาแบ่งเขตพรมแดนไทย - ลาว ในแนวแม่น้ำโขงเป็นการกำหนด
ที่ฝ่ายไทยเสียเปรียบเพราะไม่เป็นไปตามกฏเกณฑ์ของการแบ่งเขตน่านน้ำตาม

^๑ ประสงค์ สุ่นศิริ, "นโยบายและการปฏิบัติของรัฐบาลต่อปัญหาความ
มั่นคงชายแดนระหว่างไทย - กัมพูชา และ ไทย - ลาว, "การสัมมนาเรื่องปัญหา
ความมั่นคงชายแดนของไทย สถาบันเอเชีย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, 14 พฤศจิกายน 2525, หน้า 3. และดูภาคผนวก ข

กถาหมายระหว่างประเทศที่เป็นมาตรฐานสากล ฝ่ายไทยต้องลงนามด้วยความ
 จำยอมเพื่อความอยู่รอดของชาติ เมื่อลาวได้เอกราชจากฝรั่งเศส ใน ปี พ.ศ.
 2496 แนวพรมแดนไทย - ลาวในแม่น้ำโขงก็ยังมีได้มีการตกลงเจรจาแก้ไขให้
 ถูกต้อง ยุติธรรม ปัญหาแนวพรมแดนในแม่น้ำโขงนี้ได้นำไปสู่การกระทบกระทั่งตาม
 แนวพรมแดนในแม่น้ำโขงระหว่างไทย - ลาว และปัญหาการปฏิบัติการค้าตามลำน้ำ
 โขงของหน่วย นบช. ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้รุนแรงขึ้นเมื่อลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการ
 ปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2518

ปัญหาเรื่องความไม่เป็นธรรมในแม่น้ำโขงนี้ ประเทศไทยได้พยายาม
 จะแก้ไขสัญญา ค.ศ. 1893 (ร.ศ. 112) ¹ กับฝรั่งเศสที่กรุงชานอญ ในเดือน

¹ รายละเอียดในเรื่องนี้โปรดอ่านเพิ่มเติมจาก จิราภรณ์
 สถาปนาวรรณนะ, วิกฤตการณ์สยาม ร.ศ. 112 การเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง,
 (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523), สุวิทย์ อธิศาสตร์,
ความสัมพันธ์ไทย - ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 - 116 : การเสียดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำ
 โขง, (กรุงเทพมหานคร : แสงรุ่งการพิมพ์, 2524) และ อภิญญา เพ็ญพูนกุล
 , กรณีวิกฤตการณ์ปากน้ำ ร.ศ. 112 : วิเคราะห์กลไกในการกำหนดนโยบาย
 ระหว่างประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งพิมพ์เจริญผล, 2524)
 นอกจากนี้เพื่อความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย
 ตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงเวลานี้ โปรดศึกษาจาก กาเบรียล รัมเรล, ประวัติ
 ศาสตร์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฝรั่งเศสกับกรุงสยาม, แบลร์คย
 ควงเพ็ญ พันธุ์หงษ์, (กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, 2518), เพ็ญศรี คุ้ม,
การค้าต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย, (กรุงเทพมหานคร :
 เจ้าพระยาการพิมพ์ 2527). และ สดาส ชันติวรพงศ์, ความสัมพันธ์ของไทยกับ
 ต่างประเทศตะวันตก, (พระนคร : เคล็ดไทย, 2517)

กรกฏาคม ค.ศ.1925 ^๑ ได้ผลสำเร็จเป็นบางส่วน คือได้เกาะหรือคอน 8 คอน มาเป็นของไทย เพราะคอนดังกล่าวได้เชื่อมต่อกายตัวกับดินแดนชายฝั่งไทย คือ คอนเขียว, คอนเขี้ยว, คอนน้อย, คอนชาก, คอนบ้านแพง, หาดทรายเพ - เว้นกุ่ม, คอนแกวกอง - คอนเหนือ และคอนสำโรง นอกนั้น คือคอนส่วนใหญ่ทั้งหมดยังคงเป็นของฝรั่งเศสอยู่ ทั้งนี้เนื่องจากฝรั่งเศสไม่ยอมรับว่าแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำระหว่างประเทศ

หลังจากนั้นไทยก็ได้พยายามดำเนินการเพื่อให้มีการปรับปรุงเขตแดน ให้เป็นธรรมกับฝ่ายไทยตามลำดับดังนี้ ^๒

1. ใน ปี ค.ศ.1939 ในโอกาสที่ไทยกับฝรั่งเศสทำสัญญาไม่รุกรานกัน รัฐบาลไทยได้เสนอต่อรัฐบาลฝรั่งเศส ให้มีการปรับปรุงเส้นเขตแดนตามลำน้ำโขงให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ไม่เป็นที่ตกลงกัน

2. ใน ปี ค.ศ.1941 หลังจากเกิดกรณีพิพาทอินโดจีนระหว่างไทยกับฝรั่งเศสทั้งสองฝ่ายได้ทำสนธิสัญญาสันติภาพ ฉบับ ปี ค.ศ.1941 กำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำโขงให้เป็นไปตามเส้นกลางร่องน้ำที่สำคัญ และได้มีการปักปันเขตแดนกันใหม่

3. ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง รัฐบาลไทยและรัฐบาลฝรั่งเศสได้ทำความตกลงระงับกรณีระหว่างกัน รัชชไทยยกเลิกสนธิสัญญาสันติภาพ ค.ศ.1941 และให้สถาปนาสถานะเดิมก่อนอนุสัญญาดังกล่าว เส้นเขตแดนในแม่น้ำโขงระหว่างไทย - ลาว จึงกลับเป็นไปตามอนุสัญญา ปี ค.ศ.1926 ตามเดิม

^๑ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ "อนุสัญญาอินโดจีน พ.ศ.2469" สารานุกรม ปีที่ 22 ฉบับที่ระลึก 10 กุมภาพันธ์ 2515, หน้า 7 - 10.

^๒ สมบูรณ์ เสงี่ยมบุตร, "ปัญหาเขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน," จิตวิทยาความมั่นคง 2526 (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526) หน้า 284 - 285.

4. ใน ปี พ.ศ. 2489 คณะกรรมการประนอมซึ่งจัดตั้งขึ้นตามความตกลงระงับกรณีไทย - ฝรั่งเศส ได้เสนอแนะว่า เส้นเขตแดนในลำน้ำโขงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสนธิสัญญาต่าง ๆ และการปักปันที่ได้กระทำไว้ควรได้รับการแก้ไขให้เป็นไปตามร่องน้ำเดินเรือที่สำคัญ รัฐบาลไทยได้ปฏิเสธไม่ยอมรับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประนอมเพราะเกรงว่าการยอมรับจะเป็นอุปสรรคต่อการที่จะเจรจาเรื่องดินแดนที่เสียไปให้แก่ฝรั่งเศสคืนอยู่

5. ใน ปี พ.ศ. 2489 ในเดือนกรกฎาคม ได้มีการเจรจาทำความตกลงทางศุลกากรระหว่างไทย - ลาว คณะผู้แทนไทยเห็นสมควรเสนอให้มีการปรับปรุงเส้นเขตแดนไทย - ลาว และคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2489 ให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาเสนอความเห็นในเรื่องนี้ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ ได้เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้ทำการเจรจากับลาวเพื่อปรับปรุงเส้นเขตแดน แต่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2489 ให้รอการเจรจาไว้ก่อน เพราะยังไม่เหมาะสมที่จะยกขึ้นมาเจรจาในขณะนั้น

6. ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2513 คณะกรรมการพิจารณาแนวพรมแดนในแผนที่ไทย - ลาว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของกรมแผนที่กระทรวงกลาโหม รัชชให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าของเรื่อง ได้ประชุมกันและมีมติให้เจรจากับลาวเรื่องเขตแดนในแม่น้ำโขง ต่อมาในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 3 เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2514 คณะผู้แทนลาว ได้แจ้งให้ทราบว่า เนื่องจากสถานการณ์บ้านเมืองลาวยังอยู่ในภาวะคับขันและยุ่งยาก ทำให้ไม่สามารถดำเนินการพิจารณาเรื่องนี้เห็นควรพิจารณาปัญหาในโอกาสหน้า เมื่อสถานการณ์บ้านเมืองดีแล้ว

จากความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย ทำให้ประเทศไทยละเลยมาโดยตลอดเพราะลาวเองก็ไม่สนใจว่าเรือไทย - ลาวจะเดินอย่างไร จึงไม่

เคยเกิดมีปัญหาขึ้นมา¹ ซึ่งในทางปฏิบัติเรือใหญ่ ๆ ของไทยก็จะเดินในร่องน้ำลึกที่สุดอยู่ตลอดเวลา เพราะร่องน้ำที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยส่วนใหญ่มักจะไม่มีลึกพอ และร่องน้ำลึกที่เดินเรือได้นั้นตามสนธิสัญญาก็ถือเป็นน่านน้ำของลาว นอกจากนี้เกาะแก่งใดที่เดินขึ้นขึ้นมาติดกับฝั่งไทย ก็เข้าใจว่าเป็นของไทย และเรือของไทยก็ย้ายไปใช้ร่องน้ำลึกในเขตลาวโดยที่ลาวไม่ท้วงติง ทั้งนี้เพราะเหตุผลประการหนึ่งคือ เพื่อเห็นแก่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทย - ลาว ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และอีกประการหนึ่งคือเพราะไม่มีเวลามาสนใจกับเรื่องนี้ ทั้งนี้เพราะมีว่แต่สู้รบกันเอง² จนกระทั่งใน ปี พ.ศ.2518 หลังจากที่ลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว ก็ให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งรุนแรงขึ้น คือทหารฝ่ายบพเตลลาวได้ยิงเรือ นบข.123 ของไทย และหลังจากนั้นก็ยังคงยิงเรือ นบข.อีก ความรุนแรงเช่นนี้ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

แม้ว่าได้มีความพยายามที่จะเจรจากันในเรื่องปัญหาพรมแดนในแม่น้ำโขงขึ้นอีก และประสบความสำเร็จอีกเล็กน้อย ในสมัยที่พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้เจรจากับผู้นำลาว คือนายไกรสร พรหมวิหาร และมีข้อตกลงให้แม่น้ำโขงเป็น "แม่น้ำแห่งสันติภาพ มิตรภาพ และใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง..." ในวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2521 และตามแถลงการณ์ร่วมของไทย - ลาว ในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2522 ในข้อที่ 11.3 ได้กำหนดไว้ว่า "ในกรณีที่ต้องผ่านเข้าไปในเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อใช้ประโยชน์ทางคมนาคมในลำแม่น้ำโขงด้วยพาหนะที่ไม่มีอันตราย ให้ทั้งสองฝ่ายยึดถือการผ่อนผันผ่อนยาวให้แกกัน และการรักษาไมตรีจิตมิตรภาพซึ่งกันและกันเป็นหลัก"

¹ สุรชัย ศิริไกร, "รายงานการวิจัยสาเหตุของการกระทบกระทั่งตามพรมแดนไทย - ลาว : 1975 - 1980," สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 11.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 76.

แต่ข้อตกลงทั้งสองฉบับดังกล่าว มีลักษณะ เป็นเพียงการผ่อนผันของลาว ในการใช้แม่น้ำโขงเพื่อการคมนาคม ไม่มีผลในการเปลี่ยนแปลงเส้นพรมแดนแต่ อย่างเป็นทางการ และแสดงว่าฝ่ายลาวยังคงไม่ยินยอมที่จะปรับปรุงเส้นพรมแดนใน ล้าแม่น้ำโขง

3.1.2 สนธิสัญญาและความตกลงเกี่ยวกับการใช้แม่น้ำโขง¹

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาและความตกลง เกี่ยวกับการใช้แม่น้ำโขงกับฝรั่งเศสและกับลาว ดังต่อไปนี้

1. หนังสือสัญญาระหว่างสยามกับกรุงฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม รัตนโกสินทรศก 112 (พ.ศ.2436) ซึ่งได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2436 สัญญาฉบับนี้กำหนดให้ประเทศไทยยอมสละข้ออ้างว่ามีกรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น ทั่วไปในดินแดนฝั่งซ้ายปากตะวันออกของแม่น้ำโขง (คือดินแดนราชอาณาจักรลาว ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขงทั้งหมด) และบรรดาเกาะทั้งหลายในแม่น้ำโขงด้วย
2. หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีและการค้าขาย และการเดินเรือ ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2467 ซึ่งลงนามบรรดา หนังสือและอนุสัญญาและความตกลงอื่น ๆ ที่ได้กระทำไว้ระหว่างประเทศไทยกับ ฝรั่งเศส เว้นไว้แต่ข้อความที่ว่าด้วยการกำหนดและปักปันเขตแดน ซึ่งอยู่ในสัญญา ลงวันที่ 3 ตุลาคม ร.ศ.112 อนุสัญญาลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ร.ศ.122 และ สัญญาลงวันที่ 23 มีนาคม ร.ศ.125 กับสัญญาว่าด้วยการปักปันเขตแดนคิคำย หนังสือสัญญาฉบับนี้ ซึ่งเป็นการยืนยันแนวพรมแดนที่กำหนดกันไว้แล้วทั้งหมด
3. อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเพื่อวางระเบียบเกี่ยวกับ ระหว่างสยามกับอินโดจีน ลงวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ.2469 ซึ่งได้แลกเปลี่ยน

¹ จากแฟ้มกองบรรณาสาร กระทรวงการต่างประเทศ

ลัคข्यानกันเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2470 อนุสัญญาฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับแม่น้ำโขงไว้หลายประการ *

4. สนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์ และการเดินเรือระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2480 ซึ่งแลกเปลี่ยนลัคข्यानกันเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ.2481 สัญญาฉบับนี้ใช้แทนฉบับลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2467 กับท้ายยกเลิกสนธิสัญญา อนุสัญญา และข้อตกลงอื่น ๆ ซึ่งได้กระทำกันระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศสเว้นแต่ข้อความการกำหนดและปักปันเขตแดน การให้ประกัน และการปลอดทหารแห่งเขตแดนแม่น้ำโขง (ซึ่งมีอยู่ในสนธิสัญญาฉบับวันที่ 3 ตุลาคม ร.ศ.112 อนุสัญญาฉบับ 13 กุมภาพันธ์ ร.ศ.122 สนธิสัญญาฉบับ 23 มีนาคม ร.ศ.125 กับสัญญาว่าด้วยอินโดจีนลงวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2469 และข้อตกลงต่าง ๆ ซึ่งบัญญัติไว้ในอนุสัญญานั้น)

5. อนุสัญญาลัคข्यानภาพระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2484 ซึ่งแลกเปลี่ยนลัคข्यानกันเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.2484 อนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดแนวพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศสขึ้นใหม่ อันเป็นผลจากการที่ประเทศไทยได้คืนแดนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงทั้งหมดคืนจากฝรั่งเศส พร้อมทั้งกำหนดแนวพรมแดนตามแม่น้ำโขงเสียใหม่ด้วย

สำหรับแนวพรมแดนตามลำน้ำโขง ได้กำหนดตั้งแต่จุดที่รวมแห่งเขตแดนประเทศไทย อินโดจีนฝรั่งเศสและพม่า จนถึงจุดที่แม่น้ำโขงตัดเส้นขนาน 15 เกรด ซึ่งในตอนนี้รัชชตลอดแนวพรมแดนนี้ได้แก่เส้นกลางร่องน้ำเดินเรือที่สำคัญยิ่ง (principal navigational channel) ซึ่งก็คือร่องน้ำลึกที่เดินเรือได้สายที่สำคัญที่สุด แต่ทว่าเป็นที่ตกลงกันชัดเจนว่า เกาะจีนยังเป็นอาณาเขตอินโดจีนฝรั่งเศส ส่วนเกาะจีนตกเป็นของประเทศไทย

* ุรายละเอียดในหน้า

อนุสัญญาฉบับนี้ กำหนดให้มีการปักปันเขตแดนทั้งทางบกและทางน้ำให้เสร็จ ภายในระยะเวลา 1 ปี และมีพิธีสารว่าด้วยการจัดตั้งและดำเนินงานแห่งคณะกรรมการปักปันเดียวกันด้วย

6. ความตกลงระงับกรณีระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับประเทศไทย ลงวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2498 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อปรับสถาปนาความสัมพันธ์ทางสันติและมีศรัทธาระหว่างประเทศทั้งสอง ข้อตกลงนี้ให้ยกเลิกอนุสัญญากรุงปักกิ่ง (อนุสัญญาสันติภาพระหว่างประเทศไทยกับฝรั่งเศส) ฉบับลงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ.2484 ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสบอกปฏิเสธมาก่อนนั้นและสถานภาพก่อนอนุสัญญานั้นเป็นอันกลับสถาปนาขึ้น ความเกี่ยวพันระหว่างประเทศทั้งสองให้อยู่ในบังคับแห่งสนธิสัญญาฉบับวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2480

ในความตกลงฉบับนี้ยังได้จัดตั้งคณะกรรมการระงับข้อพิพาทขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนของภาคีสองคน และผู้เป็นกลางสามคน คณะกรรมการนี้จะได้รับมอบหมายให้พิจารณาความทางเชื้อชาติ ภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจของภาคีในการสนับสนุนหรือแก้ไขหรือยืนยันข้อความแห่งสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 3 ตุลาคม ร.ศ.112 อนุสัญญาฉบับลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ร.ศ.112 และสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม ร.ศ.125 ซึ่งยังคงใช้อยู่ตามสนธิสัญญาฉบับลงวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2480

7. แถลงการณ์ร่วมระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับลงวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2522 และ 4 เมษายน พ.ศ.2522 ระหว่างพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ กับ นายเกรียงพรหมวิหาร * ซึ่งผู้นำของประเทศทั้งสองได้ออกแถลงการณ์ร่วมย้ำเจตนารมณ์เดิมของแถลงการณ์ร่วมฉบับลงวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ.2519 และวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2521 สัญญาที่จะให้แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำแห่งสันติภาพ มิตรภาพและผลประโยชน์ร่วมกันที่แท้จริง และจะร่วมกันป้องกันการกระทำของผู้ก่อการร้าย

* กุรายละเอียดยของแถลงการณ์ร่วมไทย - ลาว ในภาคผนวก ค

ซึ่งใช้บริเวณชายแดนเป็นแหล่งหลบซ่อนและปฏิบัติการ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. รัฐบาลไทยและรัฐบาลลาวได้ยืนยันและจะปฏิบัติดังนี้

- เคารพเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนของกันและกัน
- เคารพสิทธิของแต่ละประเทศที่จะดำรงอยู่ ภัยปราศจากการแทรกแซงและการคุกคามจากภายนอก
- ไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน ทั้งละเว้นการดำเนินการบ่อนทำลายต่อกัน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม
- ระวังข้อขัดแย้งภัยสันติวิธีความกบฏทรยศประชาชาติ บนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค
- ละเว้นการคุกคาม หรือใช้กำลังต่อกัน และจะไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ดินแดนของตนเป็นฐานทัพเพื่อแทรกแซง คุกคาม หรือรุกรานประเทศอื่นไม่ว่าในรูปใด

2. เพื่อที่จะส่งเสริมให้แม่น้ำโขงส่วนที่เป็นพรมแดนระหว่างประเทศทั้งสองเป็นแม่น้ำสันติภาพ มิตรภาพ และให้ประชาชนร่วมกันอย่างแท้จริง ภัยคุกกลางกันในมาตรการดังต่อไปนี้

2.1 ถ้ามีข้อพิพาท การกระทบกระทั่งกันก็จะดำเนินการแก้ไขด้วยวิธีข้อพิพาทโดยสันติวิธี ด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกัน

2.2 ให้มีการพบปะกันเพื่อส่งเสริมการค้าขาย การติดต่อและการสัญจรไปมาในแม่น้ำโขงให้เป็นไปโดยสะดวก และปลอดภัยแก่ประชาชนของประเทศทั้งสอง

2.3 จนกรณีที่จะต้องผ่านเข้าไปในเขตของอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อใช้ประโยชน์ทางคมนาคมในแม่น้ำโขง ด้วยหาหนทางที่ไม่มีอันตราย ให้ทั้งสองฝ่ายยึดถือการผ่อนสั้นผ่อนยาวให้แกกัน และการรักษาไมตรีจิตมิตรภาพซึ่งกันและกันเป็นหลัก

การที่ลาวได้รับการสืบสิทธิในสัญญากำหนดแนวพรมแดนจากฝรั่งเศส เมื่อได้รับเอกราชใน ปี พ.ศ. 2492 แนวพรมแดนระหว่างไทยกับลาวจึงเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา สำหรับสนธิสัญญาที่ยังสร้างปัญหาในปัจจุบันมี 3 ฉบับ ดังนี้คือ

1. หนังสือสัญญากรุงสยามกับกรุงฝรั่งเศส (3 ตุลาคม ร.ศ.112 ค.ศ.1893)

สาระสำคัญของสัญญารูปนี้ว่า คลอดแนว 25 เมตร (625 เส้น) ของฝั่งขวาของแม่น้ำโขง ต้องเป็นเขตปลอดทหาร ราชอาณาจักรไทยต้องไม่มีเรือรบที่ใช้เค้นเรือคลอดแนวแม่น้ำโขง และลำน้ำที่แยกจากแม่น้ำโขง จะต้องไม่สร้างค่าย ค่าย คู สำหรับใช้ในการทหาร ในแขวงเมืองพระตะบอง และเสียมราฐ การลาดตระเวนรักษาการจะมีได้ก็แต่เพียงความจำเป็นเท่านั้น

2. หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี และการค้าขาย และการเดินเรือระหว่างสยามกับฝรั่งเศส (14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2467 (ค.ศ.1925))

ประเทศคู่ภาคีในสัญญานี้ ได้ยืนยันว่าในความตกลงใด ๆ ที่กระทำกัน ก่อนที่ทั้งสองฝ่ายตกลงสัญญาจะระงับกรณีพิพาท ตามหลักการที่ระบุในกติกา สันนิบาตชาติ ความตกลงนั้นจะไม่อยู่ภายใต้หลักการระงับกรณีพิพาทที่กำหนดไว้ใน กติกาสันนิบาตชาติ และประเทศคู่ภาคีรับรองว่า จะไม่เพิ่มกำลังพลหรืออาวุธใด ๆ ในอาณาเขตของแต่ละฝ่ายตามชายแดนแม่น้ำโขง นอกจากกำลังตำรวจเพียงเท่า ที่จำเป็นสำหรับรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของมหาชนเท่านั้น และถ้ามีปัญหาข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างสองฝ่าย ซึ่งไม่สามารถตกลงกันทางการทูต ได้ ทั้งสองฝ่ายต้องเสนอข้อพิพาทให้อนุญาติกุลาการที่ทั้งสองฝ่ายเลือกสรรขึ้น คัดสิน และถ้าไม่สามารถตกลงกันได้อีก ก็ต้องให้ศาลประจำยุติธรรมระหว่าง ประเทศตัดสิน ในส่วนของข้อพิพาทที่เกิดจากความตกลงก่อนหน้านี้ สัญญายังคงให้ สิทธิแก่รัฐคู่พิพาทที่จะดำเนินการวิจัยสันติวิธีตามความเหมาะสม ประเทศคู่ภาคียัง ตกลงให้มีการเจรจาไกล่เกลี่ยเร็วที่สุดที่จะทำได้ เพื่อทำอนุสัญญาพิเศษว่าด้วยการ วางระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศส

3. อนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเพื่อวางระเบียบความสัมพันธ์
ระหว่างสยามกับอินโดจีน 25 สิงหาคม พ.ศ.2469 (ค.ศ.1926) แลกเปลี่ยน
สัตยาบัน ณ กรุงเทพฯ 29 มิถุนายน พ.ศ.2470

อนุสัญญาฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการใช้แม่น้ำโขงไว้หลายประการ ที่สำคัญได้แก่

- การกำหนดแนวเขตปลอดทหารกว้างข้างละ 25 เมตร จากร่องน้ำลึกของแม่น้ำโขงที่เป็นพรมแดน
- การกำหนดบทวิเคราะห์เส้นเขตแดนตามลำแม่น้ำโขง
- การเดินเรือในทางค้าขาย ซึ่งกระทำโดยเสรีตลอดแนวแม่น้ำโขง
- ประชาชนในประเทศทั้งสองต้องมีสิทธิที่จะจับสัตว์น้ำได้ตลอดความกว้างของลำแม่น้ำโขง แต่จะต้องใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำชนิดที่ลอยหรือใช้ทอดหิ้งด้วยมือเท่านั้น
- ระวังข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีตามกฎบัตรสหประชาชาติบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค
- ละเว้นการคุกคาม หรือใช้กำลังต่อกัน และจะไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ดินแดนของตนเป็นฐานทัพเพื่อแทรกแซง คุกคาม หรือรุกรานประเทศอื่นไม่ว่าในรูปใด

3.2 ประวัติความเป็นมาและภารกิจของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง

สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจของทางราชการได้ปะทะกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงที่บ้านนาบัว อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2508 ซึ่งพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้เรียกวันนี้ว่า "วันเสียงปืนแตก" และภายหลังจากเหตุการณ์ได้สงบลงแล้ว ทางรัฐบาลไทยตรวจพบว่าพวกผู้ก่อการร้ายนี้ได้รับการสนับสนุนกำลังพลและอาวุธยุทโธปกรณ์มาจากต่างชาติ ภัยส่งผ่านมาทางประเทศลาวและแทรกซึมเข้ามาทางลำแม่น้ำโขงเข้าสู่ประเทศไทย รัฐบาลในสมัยนั้นจึงได้ตระหนักถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้นว่า ถ้าปล่อยให้สถานการณ์เป็นอย่างนี้ต่อไป พื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะตกอยู่ในภาวะยุ่งยากและอันตราย รัฐบาลจึงมอบหมายให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทางทหารร่วมกับสถาบันวิจัยสแกนพอร์ดของสหรัฐอเมริกา ร่วมกันวิจัยว่าประเทศไทยควรมีเครื่องมือ หรือวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมาเพื่อสกัดกั้นการแทรกซึม

ดังกล่าว และจากผลของการวิจัยจึงมีข้อยุติว่า รัฐบาลจะต้องจัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจ
หน่วยหนึ่ง ให้มาทำหน้าที่ป้องกันการแทรกซึมตามลำแม่น้ำโขงโดยเฉพาะ รัฐบาล
จึงได้ให้กองทัพเรือตั้งหน่วยเฉพาะกิจนี้ขึ้นมา เพราะเห็นว่าการปฏิบัติการตาม
ลำน้ำโขงย่อมมีความเหมาะสม และสามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพตาม
วัตถุประสงค์ หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) จึงได้ก่อกำเนิดอย่างเป็นทางการเป็น
ทางการเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 ¹

สำหรับภารกิจที่หน่วย นบข. ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการคือการ
ป้องกันและปราบปรามการแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เพื่อสนับสนุนการ
ต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
(กอ.รมน.) สนับสนุนการรักษาอธิปไตยและผลประโยชน์ของประเทศตามแนว
ลำแม่น้ำโขงในพื้นที่รับผิดชอบ การจัดหน่วย นบข. นับเป็นหน่วยเฉพาะกิจที่ใหญ่
และมีพื้นที่รับผิดชอบสูง เพื่อสะดวกแก่การบังคับบัญชาจึงแบ่งออกเป็นเขตรับผิดชอบ
3 เขตด้วยกัน คือ

1. นบข. เขตหนองคาย ประกอบด้วยสถานีเรือที่อยู่ในความรับผิดชอบ
6 สถานีเรือ ได้แก่ สถานีเรือเชียงคาน, สังคม, ศรีเชียงใหม่, หนองคาย,
รัตนพิสัยและบึงกาฬ รับผิดชอบเขตพื้นที่ตั้งแต่อำเภอเชียงคาน จนถึง อำเภอบึงกาฬ
จังหวัดนครพนม รวมระยะทาง 398 กิโลเมตร

2. นบข. เขตนครพนม ประกอบด้วยสถานีเรือที่อยู่ในความรับผิดชอบ
4 สถานีเรือ ได้แก่ สถานีเรือบ้านแพง, อำเภอเมืองนครพนม (บก.นบข.),
ธาตุพนมและมุกดาหาร รับผิดชอบเขตพื้นที่ต่อจากอำเภอบึงกาฬ จนถึง จังหวัด
มุกดาหาร รวมระยะทาง 273 กิโลเมตร

¹ การบรรยายของกองทัพเรือต่อคณะสื่อมวลชนที่เข้าเยี่ยมชมการ
ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) ใน
ระหว่างวันที่ 10 - 12 มกราคม 2531, คูรายละเอียดยุทธ "นบข." วารสาร
สงคราม ปีที่ 10 ฉบับที่ 4, 30 มกราคม 2531.

3. นบข. เขตอุปการชธานีประกอบด้วยสถานีเรือที่อยู่ในความ
รับผิดชอบ 2 สถานีเรือ ได้แก่ สถานีเรือชานุมาน และเขมราช เขตรับผิดชอบ
ต่อจากมุกดาหารจนถึง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานีรวมระยะทาง 186
กิโลเมตร

4.3 ความรุนแรงของปัญหาการปฏิบัติการตามลำน้ำโขง

ความรุนแรงของปัญหาได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน
พ.ศ. 2518 หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) ซึ่งได้รับรายงานว่าจะมีการ
ลักลอบนำอาวุธสงครามข้ามแม่น้ำโขงมาขึ้นที่ฝั่งไทย ในเขตรับผิดชอบของสถานี
เรืออำเภอศรีเชียงใหม่ จึงได้สั่งให้เรือ ล. 123 ไปลาดตระเวนสกัดกั้น เมื่อ
เรือ ล. 123 ได้ลาดตระเวนอยู่ในเขตไทยผ่านบ้านรพนา อำเภอท่าบ่อ จังหวัด
หนองคาย ห่างฝั่งไทยประมาณ 100 เมตร และห่างจากฝั่งลาวประมาณ 400
เมตร¹ ได้ถูกระดมยิงอย่างรุนแรงจากบนบกฝั่งลาว ด้วยอาวุธปืนนานาชนิดรวม
ทั้งอาวุธหนักด้วย จากการวิเคราะห์ของหน่วย นบข. ระบุว่า ฝ่ายลาวได้วาง
กำลังและที่ตั้งอาวุธรวม 5 จุด ในลักษณะที่เตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อยิงทำลาย
เรือ นบข. ที่ออกลาดตระเวน เรือ ล. 123 ได้พยายามแล่นหลบหนีการยิงของ
ฝ่ายบเทคลาว และได้ส่งวิทยุขอความช่วยเหลือ ขณะที่เรือเลี้ยวเพื่อหลบการระดม
ยิงจากฝ่ายลาว วิทยุมีพันจ่าตรีบริษัท พงษ์สุวรรณ เป็นผู้ถือท้าย ได้ถูกระดมยิงเข้า
ที่กลางแสกหน้าพุดลงเสียชีวิตทันทีกับทั้งงาถือท้าย เป็นเหตุให้เรือพุ่งเข้าเกยตื้น
ของคอนแดง ซึ่งเป็นเนินทรายในแม่น้ำโขง ฝ่ายไทยได้ส่งเรือ ล. 123, ล. 128
และกำลังนาวิกโยธินไปสมทบเพื่อช่วยเหลือ แต่ฝ่ายบเทคลาวก็ได้เพิ่มเติมกำลัง
ทั้งเรือและรถถัง แล้วใช้อาวุธยิงสกัดกั้นอย่างรุนแรง ฝ่ายไทยจึงช่วยเหลือได้

¹ แถลงการณ์ของกองทัพเรือ เรื่องเหตุการณ์เรือ ล. 123 นบข.
ถูกระดมยิง, คุราชละเอียดยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
(รวบรวมและเรียบเรียง), วารสารรัฐศาสตร์ (ฉบับพิเศษ) "นิทรรศการ
นียบายต่างประเทศของไทย 2475 - ปัจจุบัน," ไม่ระบุเลขหน้า.

เฉพาะพลประจำเรือ ล.123 และผู้บาดเจ็บออกมาได้เท่านั้น ส่วนศพของ พันจ่าตรีบริษัท พงษ์สุวรรณ ผู้เสียชีวิต จึงต้องปล่อยไว้อยู่ที่เรือ ล.123 ก่อน *

ต่อมาในเช้าวันอังคารที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2518 ฝ่ายไทยได้ส่ง ชุดปฏิบัติการนาวิกโยธินไปที่คอนแตง เพื่อนำศพผู้เสียชีวิตออกมา ได้ถูกระดมยิง ด้วยอาวุธหนักจากบนบกฝั่งลาวยิงซ้ำขวางอย่างรุนแรงอีก จึงต้องถอนตัวกลับ การปฏิบัติการครั้งนี้ฝ่ายไทยได้ใช้เครื่องบิน ที่ 28 จำนวน 2 เครื่องคุ้มกัน ภัย ใช้ปืนกลอากาศยิงสกัดเรือของฝ่ายบพเตลลาวซึ่งพยายามรุกล้ำอธิปไตยของไทยมา ที่คอนแตง บริเวณเรือ ล.123 เกยตื้นอยู่ การปฏิบัติการครั้งนี้ทหารนาวิกโยธิน ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย 1 นาย ต่อมาในคืนวันเดียวกัน เวลา 21.00 น. ฝ่าย ไทยได้พยายามส่งชุดปฏิบัติการไปที่คอนแตงอีกครั้งหนึ่ง และสามารถนำศพผู้เสียชีวิต ออกมาได้เมื่อเวลา 02.15 น. ของวันพุธที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2518

ความรุนแรงของปัญหาการปฏิบัติการตามลำน้ำโขงของหน่วย นบช. ได้เกิดขึ้นอีกเป็นครั้งที่สองเมื่อ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2523 เมื่อเรือ นบช. หมายเลข ล.136 และ ล.391 ของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบช.) ประจำสถานีเรือหนองคายออกลาดตระเวนตามปกติ จนถึงบริเวณบ้านปะริคเหนือ ตำบลเวียงคุก อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้ถูกทหารของฝ่ายบพเตลลาว ระดมยิง เป็นผลให้พันจ่าเอกฉลวย เพิ่มพิพัฒน์ ประจำเรือ ล.136 เสียชีวิต เรือจทวิเชียร เกิกภู ผู้บังคับการเรือ ล.136 และจ่าเอกสมชาย เอ็มเอก ข้างกลเรือ ล.136 บาดเจ็บสาหัส ส่วนเรือได้รับความเสียหายเล็กน้อยบริเวณ กลางลำเรือ

ความรุนแรงของปัญหาการปฏิบัติการตามลำน้ำโขง ได้เกิดขึ้นอีกเป็น ครั้งที่สามเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2525 เวลา 15.30 น. ขณะที่เรือ ล.137 ของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบช.) ลาดตระเวนตามลำแม่น้ำ

* การต่อสู้กันในวันนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยของเรือ ล.123 เสียชีวิต 1 นายและบาดเจ็บ 1 นาย เรือ ล.128 บาดเจ็บ 2 นาย

รชงมาถึงปากน้ำจิม อำเภอพนมพิสัย จังหวัดหนองคาย ได้ถูกทหารบพเทศลาวยิง
ด้วยจรวด อาร์พีจี. เป็นเหตุให้ทหารประจำเรือบาดเจ็บ 4 นาย เรือ ล.137
ได้รับความเสียหาย เกยตื้นในเขตไทยบริเวณตรงข้ามคอนสังคี อำเภอพนมพิสัย
จังหวัดหนองคาย ระหว่างการยิงเรือ นบช. ของไทยดังกล่าว ทหารลาวได้ถือ
โอกาสใช้ปืนใหญ่และปืน ค. ขนาดต่าง ๆ ระดมยิงบ้านใหม่และบ้านกุดบง ผลจาก
การกระทำของฝ่ายลาวครั้งนี้ทำให้ราษฎรไทยเสียชีวิต 2 นาย บ้านเรือนร่นา
เสียหายหลายแห่ง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ตั้งแต่ที่ลาวเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์
ปัญหาข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติการตามลำน้ำโขง มีความรุนแรงขึ้นอย่างเห็น
ได้ชัดฝ่ายลาวได้อาศัยเงื่อนไขความได้เปรียบทางด้านพรมแดนตามลำน้ำโขง
โจมตีเรือ นบช. ของไทย และไม่มีการผ่อนปรนอย่างที่รัฐบาลลาวชุกก่อนหน้า
เคยปฏิบัติต่อไทย นอกจากนี้รัฐบาลคอมมิวนิสต์ลาวยังเรียกร้องให้ไทยยุบเลิก
หน่วย นบช. แต่รัฐบาลไทยไม่ยุบเลิกเพราะเห็นว่าภารกิจของหน่วย นบช. มี
ความสำคัญต่อความมั่นคงปลอดภัยชายแดนของไทย

3.4 นโยบายและมาตรการปฏิบัติของรัฐบาลไทยในการแก้ปัญหาความขัดแย้งกับ ลาวอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการตามลำน้ำโขงของหน่วย นบช.

หากพิจารณานโยบายของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้านริชส่วนรวมแล้วจะ
เห็นว่ายึดนโยบายการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน แม้แต่่นโยบาย
ต่อสามประเทศในอินโดจีน ซึ่งปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2518
เป็นต้นมา ก็มุ่งที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดี แต่กระนั้นก็ติรัฐบาลไทยก็มีความระแวง
ประเทศในอินโดจีนทั้งสามประเทศที่เป็นคอมมิวนิสต์ ริชเฉพาะอย่างยิ่ง
เวียดนาม ซึ่งรวมประเทศได้สำเร็จและมีนโยบายที่จะสร้างสหพันธอินโดจีน มี
นโยบายสร้างปัญหาให้กับประเทศไทยในด้านต่าง ๆ รัฐบาลไทยยังระแวงรัฐบาล
ลาวซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ และตกอยู่ภายใต้การครอบงำของเวียดนามอย่างมากด้วย

ในการแก้ไขปัญหการปฏิบัติการตามลำน้ำโขงของเรือ นบช. นั้นพอ
สรุปได้ว่ารัฐบาลไทยมีนโยบายและมาตรการปฏิบัติที่เป็นหลักอยู่ 3 ประการ คือ

การใช้สันติวิธี การปิดพรมแดนและการตอบโต้ตามความเหมาะสม

2.4.1 การใช้สันติวิธี

เมื่อเกิดปัญหาข้อขัดแย้งในเรื่องหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) ครั้งแรกขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2518 กระทรวงการต่างประเทศไทยได้เชิญพยานุรักษ์ราชเสนา เอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย ในขณะนั้นมาพบที่กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นให้ เอกอัครราชทูตทราบ พร้อมกับยื่นบันทึกช่วยจำให้แก่เอกอัครราชทูตลาว เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ.2518¹ ในบันทึกช่วยจำดังกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดจนความจำเป็นในการปฏิบัติการของหน่วย นบข. และเพื่อป้องกันมิให้เหตุการณ์ดังกล่าวขยายขอบเขตออกาจนกระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศทั้งสอง รัฐบาลไทยจึงเห็นความจำเป็นที่ควรเสนอให้มีการประชุมระดับสูงระหว่างเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของทั้งไทย - ลาว เพื่อหาทางแก้ไขปัญหามีอยู่ระหว่างกัน และหาทางป้องกันมิให้มีเหตุการณ์ร้ายแรงดังกล่าวเกิดขึ้นอีก²

ในวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2518 ทางรัฐบาลลาวก็ได้ดำเนินการประท้วงไทยเช่นเดียวกัน รัชสมัยหนังสือประท้วงต่อสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ นครเวียงจันทน์ รัชยกกล่าวหาว่าเรือ นบข. ของไทยละเมิดน่านน้ำลาวที่บ้านท่าเตื่อ และกระหน่ำยิงทหารลาวที่กำลังอาบน้ำอยู่ริมลำแม่น้ำโขง และอ้างว่ามีการยิงตอบโต้กันนานประมาณ 4 ชั่วโมง แต่ไม่มีรายงานจำนวนผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต

ตามคำประท้วงยังอ้างว่า การปะทะกันครั้งนี้เท่ากับเป็นการยั่วยุและท้าทายระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศซึ่งไม่ทำสันติภาพและอิสรภาพ

¹ กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, ข่าวสารนิเทศ, หน้า 77.

² กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, ข่าวสารนิเทศ, 19 พฤศจิกายน 2518.

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาวกล่าวหาว่าเรือ นบช. อีกหลายลำของไทย ซึ่งประจำอยู่ที่ฐานปฏิบัติการหนองคาย ยังยิงเข้าไปในหมู่บ้านของลาวที่เวียงจันทน์ ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงห่างจากเวียงจันทน์ประมาณ 30 กิโลเมตร และได้จมเรือตรวจฝั่งของลาว ทั้งยังกล่าวหาว่ากองทัพอากาศไทย ส่งเครื่องบิน ที 28 ระดมยิงด้วยปืนกลเข้าไปในหมู่บ้านชาวลาว 4 แห่ง และฝั่งร้านค้าคนไทยมีทหารไทยตั้งบ้อมคุมเชิงอยู่หนาแน่น

คอนท้ายของคำประท้วง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศลาวกล่าวอย่างแข็งกร้าวว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นการกระทำของฝ่าย "ปฏิกิริยาไทย" เขาได้เรียกร้องให้หยุดยั้งการรุกรานทางทหารโดยฉับพลันและคลอคาไป และถือว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นครั้งนี้ประเทศไทยจะต้องรับผิดชอบทั้งหมด ¹

ดังนั้น นายแผน วรรณเมธี ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้น จึงได้เชิญเอกอัครราชทูตลาวมาพบที่กระทรวงการต่างประเทศ ในวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2518 รัชได้ชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมจากการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้ชี้แจงให้เอกอัครราชทูตลาวประจำประเทศไทย ไปมอบให้แก่รัฐบาลลาว บันทึกช่วยจำฉบับนี้มีสาระสำคัญดังนี้ ²

1. ความที่พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้แจ้งให้เอกอัครราชทูตลาวทราบ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน ศกนี้ เกี่ยวกับการที่ทหารลาวได้ข่มขู่โจมตีและชักชวนการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วย นบช. ของไทยในเขตแดนของไทยในวันที่ 17 พฤศจิกายน ศกนี้ และได้เสนอให้มีการ

¹ กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, ข่าวสารนิเทศ, 21 พฤศจิกายน 2518

² กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, ข่าวสารนิเทศ, 21 พฤศจิกายน 2518.

ประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงไทย - ลาว เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาระหว่างกัน และ บังคับมิให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นอีก บราคว่าทางฝ่ายลาวยังได้ยื่นประท้วง การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย ภายในอาณาเขตของไทยทั้งให้รัฐบาล ไทยถอนทหารออกจากคอนต้า ซึ่งเป็นดินแดนไทยอีกด้วย รัฐบาลไทยจึงเห็นว่า ความที่ฝ่ายลาวได้ปฏิบัติการค้าต่าง ๆ ต่อประเทศไทยในระยะที่ผ่านมาั้น รัชสมัย ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเส้นกันอาณาเขตแดนในแม่น้ำโขงระหว่างไทยกับลาว

2. เส้นกันอาณาเขตระหว่างประเทศทั้งสองในปัจจุบัน ได้กำหนดขึ้น ตามอนุสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ลงวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2469 (ค.ศ. 1926) ว่าด้วยระบบความสัมพันธ์พิเศษระหว่างไทยกับอินโดจีน รัชสมัยปรับปรุง แก้ไขยกเลิกสัญญาไทย - ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 (ค.ศ. 1893) และอนุสัญญา ไทย - ฝรั่งเศส พ.ศ. 2446 (ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1904) ซึ่งต่อมา คณะข้าหลวงใหญ่ไทย - ฝรั่งเศสเพื่อบังคับดินแดนแม่น้ำโขง ได้ทำการปักปัน เขตแดนและจัดทำแผนที่ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2474 เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญา ไทย - ฝรั่งเศส พ.ศ. 2469 นั้น และเส้นกันเขตแดนดังกล่าวก็ได้ใช้บังคับเรื่อย มาจนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลง รัชสมัยอนุสัญญากรุงรัตนกึ่งวลงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2484 ซึ่งกำหนดแนวเส้นกันอาณาเขตคามร่องน้ำของแม่น้ำโขงตลอดแนว พรมแดนไทย - อินโดจีน แต่ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงรัชสมัยของคณะกรรมการ ประนอมไทย - ฝรั่งเศส เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2490 ให้กลับไปใช้เส้นกัน อาณาเขตตามอนุสัญญาไทย - ฝรั่งเศส พ.ศ. 2469 รัชสมัยจะให้เปลี่ยนแปลงเส้นกัน เขตแดนเป็นไปตามแนวร่องเดินเรือสำคัญ (principal navigational channel) ตลอดแนว

3. อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะมีการดำเนินการดังกล่าวให้ลู่วงไป ฝรั่งเศสก็ได้ให้เอกราชแก่ลาวและขอให้ประเทศลาวสืบสิทธิพรมแดนตามอนุสัญญา พ.ศ. 2469 ด้วย ดังนั้นเส้นกันเขตแดนระหว่างไทยกับลาวในปัจจุบันจึงยังคงต้อง เป็นไปตามที่ประเทศไทยได้ตกลงไว้กับประเทศฝรั่งเศส รัฐบาลไทยก็ได้เคย ทาบหามขอคำเนนการปรับปรุงเส้นกันเขตแดนเสียใหม่ให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย

ระหว่างประเทศ และมติของกรรมการประนอมไทย - ฝรั่งเศส ดังกล่าว แต่
 รัฐบาลลาวก็ได้ขอผ่อนผันเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น เส้นกันเขตแดนระหว่าง
 ประเทศไทยกับประเทศลาวจึงต้องคงเป็นไปตามที่คณะข้าหลวงใหญ่ไทย - ฝรั่งเศส
 เพื่อบกบันเขตแดนแม่น้ำโขงได้กำหนดไว้

4. คอนคำหรือคอนแดง เป็นจุดกระทบกันระหว่างทหารลาวกับหน่วย
 บบช. ครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของคอนน้อย ซึ่งตามอนุสัญญาไทย - ฝรั่งเศส พ.ศ.
 2469 ข้อ 3 ได้กำหนดคอกอย่างชัดเจนให้เป็นจุดหนึ่งใน 8 จุดที่เป็นดินแดนไทย
 เพราะ "เป็นชายเลนที่เกิดสะสมขึ้น และต่อเนื่องกับฝั่งสยามนั้นมากกว่าเป็นเกาะ
 อันแท้จริง" และแผนที่ที่คณะข้าหลวงใหญ่ไทย - ฝรั่งเศส เพื่อบกบันเขตแดน
 แม่น้ำโขงก็ได้ระบุยืนยันอย่างชัดเจนว่า ทั้งคอนแดงและคอนน้อยเป็นดินแดนไทย
 เช่นเดียวกับดินแดนอื่น ๆ อีกหลายแห่งที่ลาวเข้าใจผิดว่าเป็นดินแดนลาว

5. ถ้าหากรัฐบาลลาวไม่ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการประนอม
 ไทย - ฝรั่งเศส พ.ศ. 2490 ก็ย่อมจะเป็นการบีบบังคับให้ต้องกลับไปใช้สนธิสัญญา
 ไทย - ฝรั่งเศส ร.ศ. 112 เป็นหลัก ซึ่งถ้าการรัฐบาลลาวจะยืนยันเช่นนั้น ก็
 ย่อมเป็นการแก้ปัญหามาได้ทางหนึ่ง แต่รัฐบาลลาวก็ต้องเป็นผู้รับผิดชอบแต่
 ผู้เดียวในผลของสัญญาดังกล่าว ซึ่งจะทำให้เส้นกันเขตแดนระหว่างประเทศไทย
 กับประเทศลาวกลับไปอยู่ในสถานะเดิมใน ปี พ.ศ. 2436 (ค.ศ. 1893)

นอกจากจะทำการประท้วงรัฐบาลลาวก็ยื่นบันทึกรายการแล้ว รัฐมนตรี
 ว่าการกระทรวงการต่างประเทศยังได้แจ้งเรื่องนี้ต่อเอกอัครราชทูตชเวียค
 ประจำประเทศไทยอีกด้วย รัชชได้เชิญเอกอัครราชทูตไปพบที่บ้านพักเมื่อวันที่ 27
 พฤศจิกายน พ.ศ. 2518 และได้ชี้แจงให้ทราบถึงข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่
 เกิดขึ้น เพราะชเวียคมีความใกล้ชิดและสนับสนุนลาวทางด้านเศรษฐกิจตลอดมา
 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน สกนี้ ลาวจะต้องรับผิดชอบอย่างเต็มที่
 และต้องชดเชยค่าเสียหายแก่ฝ่ายไทย จากการที่ไต้ยงเรือไทย ซึ่งเอกอัครราชทูต
 ชเวียคก็ได้แสดงความแปลกใจว่า ทำไมเหตุการณ์ครั้งนี้จึงเกิดขึ้น พร้อมกับ

ได้แจ้งว่ารัชเวียคสนับสนุนลาวทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ^๑

สำหรับกรณีที่เวียคนามเหนือได้ประกาศให้การสนับสนุนแก่ลาวอย่างเต็มที่ ในกรณีนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกล่าวว่า ^๒

เวียคนามเหนือไม่ควรประกาศออกมาจริงจังเช่นนั้น เมื่อเกิดเรื่องขึ้นมาฝ่ายไทยก็มีความรู้สึกว่าจะทำให้เหตุการณ์ขยายตัวกว้างขวางออกไป ^๓ และนัยบายต่างประเทศของไทยนั้นได้แถลงอย่างชัดเจนแล้วว่า หากเกิดกรณีพิพาทกันขึ้นจะ

^๑ กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, ข่าวสารนิเทศ, หน้า 81 - 82.

^๒ พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวกรณีเรือ นบข. ถูกฝ่ายลาวยิง, ดูรายละเอียดใน กรมสารนิเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, ข่าวสารนิเทศ, หน้า 83.

^๓ เรื่องเดียวกัน.

ต้องแก้ไขปัญหาคความยุ่งยากที่เกิดขึ้นด้วย การเจรจาอย่างสันติวิธี *

หลังจากเกิดปัญหาข้อขัดแย้งกรณีหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปช.) ครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2518 เป็นต้นมา นโยบายอันมีลักษณะ ประนีประนอมระหว่างไทย - ลาว ที่มีมาแต่เดิมได้หมดไป คงมีแต่ความหวาดระแวง

* รัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (14 มี.ค. พ.ศ.2518 - 20 เม.ย. พ.ศ.2519) มีเป้าหมาย (objectives) ของนโยบายต่างประเทศที่จะเป็นการดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระ ศึกษาวางอยู่บนแนวทางที่จะเป็นผลประโยชน์ ต่อชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติพร้อม ๆ กันไป สำหรับ นโยบายต่อสามประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน (เวียดนาม ลาวและกัมพูชา) ก็จะมีการปรับปรุงความสัมพันธ์เสียใหม่ ภัยที่คณะผู้นำของไทยได้ตั้งความหวังไว้ ว่า การวางแผนนโยบายที่เหมาะสมกับสามประเทศเพื่อนบ้านที่มีลัทธิความเชื่อ ทางการเมืองแตกต่างกับไทยนี้ อาจจะช่วยให้

1. เป็นหลักประกันมิให้สามประเทศดังกล่าวเข้ามาดำเนินการ แทรกแซงกิจการภายในของไทย เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่พวกผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เป็นต้น

2. หากจะมีข้อกระทบกระทั่งใด ๆ ระหว่างกันเกิดขึ้นระหว่างไทยกับ กลุ่มประเทศดังกล่าวในอนาคตต่อไปก็จะเป็นที่อุ่นใจได้ว่า ทั้งสองฝ่ายคงจะหันหน้า มาเจรจากันโดยสันติวิธีมากกว่าจะใช้สงคราม ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองฝ่ายมี สัมพันธไมตรีต่อกันอยู่

3. การผูกไมตรีกับสามประเทศอินโดจีนยังเป็นประโยชน์ทางด้าน เศรษฐกิจของไทย ในแง่ของการส่งสินค้าไปขายยังดินแดนของสามประเทศ ดังกล่าวด้วย, คุรายละเอียดของการคาดหวังในผลสำเร็จของนโยบายต่าง ประเทศของไทยใน คณิศ ทองใหญ่ และเฉลิมชัย พิ้วเรืองนนท์, นโยบายต่างประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บ.สัมพันธ์พาณิชย์, 2526)

ซึ่งกันและกัน จนกระทั่งวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2523 เรือ นบข. ของไทย หมายเลข ล.136 ประจำสถานีเรือหนองคายก็ถูกทหารฝ่ายบเทคลาวยิงอีก

ตั้งนั้นในวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2523 หม่อมราชวงศ์ เกษมสริมสร เกษมศรี ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศไทยใน ขณะนั้นได้เชิญนายพานทอง พมมหาเส อุบลุตลาว มาพบที่กระทรวงการต่าง ประเทศ และได้ยื่นบันทึกร่วมช่วยจำประหว่งรัฐบาลลาว ซึ่งในการนี้รัฐบาลไทยได้ให้ รัฐบาลลาวรับผิดชอบขอชดใช้ค่าเสียหาย และสงวนสิทธิ์ที่จะป้องกันตัวเองและครอบครัว บันทึกร่วมจำมีข้อความดังนี้คือ ¹

1. เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2523 เวลาประมาณ 16.45 น. ขณะที่เรือ นบข. ของไทย 2 ลำ หมายเลข ล.136 และ ล.391 กำลัง ลาดตระเวนในลำน้ำโขงในเขตไทยบริเวณบ้านปะจิดเหนือ จังหวัดหนองคาย ได้ ถูกทหารลาวยิง เป็นเหตุให้เรือ นบข. ล.136 ได้รับความเสียหาย และเจ้าหน้าที่ ประจำเรือเสียชีวิต 1 นาย บาดเจ็บสาหัส 2 นาย ภัยไม่ทราบสาเหตุของการ ระดมยิงของฝ่ายลาว ทั้งนี้ทางเรือ นบข. ก็ได้ใช้สิทธิป้องกันตัวยิงตอบโต้ไป

2. รัฐบาลไทยถือว่าการกระทำดังกล่าวของฝ่ายลาวเป็นการละเมิด อธิปไตยของไทย เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของแถลงการณ์ร่วม และบันทึกความ เข้าใจระหว่างไทย - ลาว ภัยขัดแย้ง เห็นได้ว่าเป็นการจงใจของฝ่ายลาวที่ จะก่อให้เกิดความตึงเครียดตามบริเวณชายแดนของประเทศทั้งสอง อันจะเป็นผล ให้ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างไทย - ลาว ต้องได้รับความกระทบ กระทบเหือน

3. รัฐบาลไทยจึงประท้วงอย่างหนักแน่น ณ ที่นี้ คือรัฐบาลสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว เกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวของฝ่ายลาว และให้ รัฐบาลลาว

¹ สยามจดหมายเหตุ, ปีที่ 5 ฉบับที่ 25, (17 - 23 มิถุนายน 2519)

3.1 รับผิดชอบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

3.2 ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ฝ่ายไทย อันเนื่องจากการก่อให้เกิดการบาดเจ็บและสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

3.3 บังคับมิให้เหตุการณ์ทำนองดังกล่าวเกิดขึ้นอีก

3.4 รัฐบาลสงวนสิทธิริชชชอบธรรมที่จะทำการป้องกันตัว และจำกัดการกระทำของฝ่ายลาวที่เป็นการละเมิดกฎหมาย หรือละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของไทย

เมื่อทางฝ่ายลาวได้รับบันทึกช่วยจำไปแล้ว ในวันรุ่งขึ้น คือวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2523 นายสุบัน สลิตทิราต ปลัดกระทรวงการต่างประเทศลาว ได้ให้คำชี้แจงในโอกาสที่เดินทางมายังหนองคาย เพื่อเข้าร่วมประชุมเรื่อง เสถียรภาพและความมั่นคงของประเศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ณ สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ 19 - 21 มิถุนายน พ.ศ.2523¹ นายสุบันกล่าวถึงกรณีลาวยิงเรือ นบข. ว่าเรือ นบข. ได้ล่องลำเข้าไปยังน่านน้ำของลาว เพื่อหาทางนำศพของคนไทยที่ถูกฝ่ายลาวยิงตาย เนื่องจากเข้าไปปล้นราษฎรลาวที่บ้านจคกทราย เมืองทรายทอง

และจะด้วยการวางแผนของเวียคนาม หรือด้วยเหตุบังเอิญก็ตาม หลังจากเกิดเหตุการณ์ชายแดนไทย - ลาว เพียงไม่กี่วัน เวียคนามก็ได้ส่งกำลังทหารเข้าโจมตีบ้านรินนหมากมุ่น อำเภอคาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2523 ซึ่งถือว่าการละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศไทยอย่างเด่นชัด

ต่อมาในวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2525 ทหารลาวบนคอนสัจค์ ได้ยิงเรือหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) ของไทยที่ลาดตระเวนอยู่ ปรากฏว่าเรือ นบข. 1 ลำ เกยตื้นที่ฝั่งไทยคือเรือ ล.137 และเหตุการณ์ครั้งนี้ก็ไม่มีคำชี้แจงจากฝ่ายลาวแต่อย่างใด การกระทำของลาวในครั้งนี้จึงสื่อเจตนาว่าลาว

1 เรื่องเดียวกัน.

ปรารถนาจะสร้างสถานการณ์ฆ่าไทย ซึ่งฝ่ายไทยถือว่าเป็นอันตรายต่อความสงบสุขในภูมิภาคนี้เป็นอย่างยิ่ง

3.4.2 การปิดพรมแดน

นัยบายต่างประเทศของไทยต่อลาวที่ผ่านมานับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2518 จนถึงปัจจุบัน นอกจากจะใช้วิธีการทางการทูตแล้ว นัยบายในด้านการปิดพรมแดน ก็ถูกนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ เมื่อเกิดเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันตามพรมแดน หรือมีปัญหาข้อขัดแย้งกัน คังกรณีที่หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) ของฝ่ายไทยถูกทหารบพเตลลาวยิงประเศไทยก็ให้ชั้นนัยบายการปิดพรมแดนทุกครั้ง มา และจะเปิดพรมแดนอีกครั้งก็ต่อเมื่อประเศลาวลดความก้าวร้าวลง หรือเหตุการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น

นัยบายเรื่องการปิดพรมแดนที่ประเศไทยนำมาใช้กับลาวเป็นครั้งแรก ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ.2518 นับตั้งแต่ลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ ภายหลังจากที่หน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบข.) ของไทยถูกทางฝ่ายลาวยิงเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2518 ภัยนอกจากจะทำกาประท้วงลาวในรูปของบันทึกช่วยจำแล้วรัฐบาลไทยยังได้สั่งปิดพรมแดนด้านจังหวัดหนองคายด้วย * ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการที่รุนแรงมิใช่น้อย เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าลาวต้องพึ่งพาอาศัยสินค้าหลักจากประเศไทยเป็นส่วนใหญ่ การปิดพรมแดนจึงสร้างความยุ่งยากทางเศรษฐกิจให้แก่ลาวเป็นอย่างมาก แม้ประเศ

* การปิดพรมแดนด้านจังหวัดหนองคายครั้งนี้ รัฐบาลไทยได้ให้เหตุผลว่า "เนื่องด้วยสถานการณ์ชายแดนด้านจังหวัดหนองคาย ซึ่งติดต่อกับราชอาณาจักรลาวขณะนี้ไม่เป็นปกติ เพราะมีการก่อวิน บ่อนทำลายความสงบสุข และความมั่นคงของประเศรุนแรงขึ้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาศัยอำนาจความความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2492 จึงประกาศห้ามคนต่างค้ำวเข้ามาหรือออกไปนอกราชอาณาจักรในทางหรือเขตชายแดนที่ติดต่อกับราชอาณาจักรลาวในจังหวัดหนองคาย ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป"

ค่ายสังคมนิยม อาทิสหภาพริชเวียต จีน และเวียคนามเหนือ ได้พากันให้ความช่วยเหลือลาวอย่างเต็มที่ก็ตาม ก็มีได้ช่วยแก้ไขความเดือดร้อนให้กับลาวได้เท่าใดนัก เพราะการขนส่งสินค้ามาให้ลาวเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขนส่งทางเครื่องบินก็ไม่อาจดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าทางเครื่องบินสูงมาก จากการประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ลาวที่เคยแข็งแกร่งก็ได้ร่อนอ่อนลงและได้แสดงท่าทีในทำนองที่พร้อมจะเจรจากับไทย จึงเป็นผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาวกระเดื่องขึ้น และรัฐบาลไทยก็ได้มีคำสั่งเปิดพรมแดนด่านลาวเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2518 เฉพาะที่ด่านท่าเสด็จ และท่าแพขนานยนต์ ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ตั้งแต่เวลา 08.00 น. ถึง 17.00 น.

และเมื่อเกิดปัญหาข้อขัดแย้งในกรณีของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นปข.) ขึ้นมาอีกในวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2523 และวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2525 ประเทศไทยก็ได้ใช้มาตรการการปิดพรมแดนเมื่อเกิดปัญหาข้อขัดแย้งกับลาวตลอดมา และในปัจจุบันประเทศไทยก็ได้เปิดพรมแดนทางด่านลาวเพียง 3 จุด คือที่จังหวัดหนองคาย 2 จุด และที่จังหวัดมุกดาหาร 1 จุดเท่านั้น

3.4.3 การตอบโต้ตามความเหมาะสม (reprisals)

การตอบโต้ตามความเหมาะสม เป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ประเทศไทยสามารถกระทำได้ในระดับที่หักเหียมกัน หรือรุนแรงกว่าซึ่งต้องขึ้นอยู่กับนโยบาย¹ เพื่อตอบโต้การกระทำของฝ่ายลาวที่เป็นการละเมิดกฎหมาย หรือละเมิดอธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนของไทย ซึ่งตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแล้วสามารถกระทำได้ ทั้งนี้เพื่อบีบบังคับให้รัฐมาทำความตกลงข้อพิพาทที่รัฐนั้นเป็นผู้เริ่มขึ้น

¹ สยามจกหมายเหตุ, ปีที่ 7 ฉบับที่ 26 (25 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม 2525) หน้า 702 - 703.

รคยการกระทำที่ผิดกฎหมายก่อน รคยต้องการที่จะให้ความตกลงนั้นเป็นที่พอใจแก่ ฝ่ายที่ทำการคอบริค ๑

3.5 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหา

ปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างไทย - ลาว ในกรณีหน่วยปฏิบัติการลำน้ำโขง (นบข.) เกิดขึ้นเนื่องมาจากสนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และไม่คำนึงถึงหลักสากล ความรุนแรงของปัญหาได้มีขึ้นภายหลังที่ลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็น คอมมิวนิสต์ และลาวไม่มีลักษณะประนีประนอมเหมือนแต่ก่อน ซึ่งพอจะสรุป วิเคราะห์ความรุนแรงของปัญหาได้ว่า สืบเนื่องมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

1. อุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันระหว่างรัฐบาลลาวซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ กับรัฐบาลไทยซึ่งต่อต้านคอมมิวนิสต์ ฝ่ายไทยนั้นได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการลำน้ำโขง (นบข.) ขึ้น เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ.2513 เพื่อป้องกันการแทรกซึมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งผ่านเข้า

๑ เงื่อนไขในการกระทำคอบริคตามความเหมาะสม
รคยหลักใหญ่ ๆ ก็คือว่า

1) การกระทำคอบริคด้วยวิธีดังกล่าวจะนำมาใช้ก็ต่อเมื่อ ความพยายามในการตกลงข้อพิพาทรคยสันติวิธีได้ล้มเหลวลงรคยสิ้นเชิง และการกระทำคอบริคเช่นว่านี้จะต้องให้มีการยุติลง เมื่อรัฐที่ก่อความเสียหายได้ชคยชค่าเสียหายในการกระทำอันผิดกฎหมายของคน หรือได้หยุดการกระทำแล้วแต่กรณี

2) ริพรชอลส์จะไม่ใช้คอบริคริพรชอลส์ (แต่ในทางปฏิบัติก็กระทำกันอยู่)

3) การกระทำคอบริคดังกล่าวนี้จะต้องให้พอเหมาะพอสมกับความเสียหายที่ถูกกระทำเท่านั้น และจะไม่ใช้ถ้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ฝ่ายที่สาม, คูรายละเอียคใน สมพงส์ ชูมาก, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง

(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530)

หน้า 277 - 280.

มาทางลาวตามแนวแม่น้ำโขง และเมื่อลาวเป็นคอมมิวนิสต์ใน ปี พ.ศ.2518 ความไม่ไว้วางใจอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์ระหว่างรัฐบาลของทั้งสองประเทศ ได้นำไปสู่การปะทะกันระหว่างกำลังของฝ่ายไทยกับของฝ่ายประเทศลาวอยู่เสมอ ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ไม่เคยมีปัญหาข้อขัดแย้งอย่างรุนแรงแต่อย่างใด แต่หลังจากที่ลาวเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองไปเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ได้ก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างหน่วย นบช. กับฝ่ายประเทศลาวเสมอมา เพราะลาวเองไม่มีลักษณะที่จะประนีประนอมเหมือนดังแต่ก่อน

2. ปัญหาพรมแดนไทย - ลาว ในแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความไม่ยุติธรรมของสนธิสัญญาแบ่งเขตพรมแดนไทย - ลาว ในแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นการกำหนดที่ฝ่ายไทยเสียเปรียบ เพราะไม่เป็นไปตามกอบเขตของการแบ่งเขตน่านน้ำตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นมาตรฐานสากล เพราะที่ใดในแม่น้ำโขงที่ไม่มีเกาะ ร่องน้ำลึก (Thalweg) ย่อมเป็นเส้นเขตแดน และที่มีเกาะก็ให้ถือร่องน้ำลึกระหว่างเกาะกับฝั่งไทยเป็นเส้นเขตแดน ความไม่ยุติธรรมของสนธิสัญญานี้ได้กลายเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งตามพรมแดนไทย - ลาว ในแม่น้ำโขงอยู่เสมอ แต่ก็สามารถผ่อนปรนกันได้ จนกระทั่งใน ปี พ.ศ.2518 เมื่อลาวเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ ปัญหาข้อขัดแย้งของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง (นบช.) ก็ได้เกิดปัญหาข้อขัดแย้งกันอย่างรุนแรง เพราะลาวไม่มีลักษณะประนีประนอมดังแต่ก่อน การปะทะกันของหน่วย นบช. กับทหารประเทศลาวจึงเกิดขึ้น ภัยฝ่ายลาวอ้างว่าเรือ นบช. ของไทยละเมิดน่านน้ำลาว แต่ฝ่ายไทยได้ปฏิเสธโดยอ้างว่าได้ลาดตระเวนอยู่ในเขตไทย

3. ปัญหาการใช้ลำน้ำโขง ตามสัญญา ปี พ.ศ.2467 (ค.ศ.1926) ประเทศคู่ภาคีจะนำเรือรบมาประจำการในแม่น้ำโขงไม่ได้ แต่รัฐบาลไทยได้เริ่มขึ้นก่อน ภัยนำเรือ นบช. ซึ่งเป็นของกองทัพเรือประจำการในแม่น้ำโขง แต่รัฐบาลลาวในสมัยนั้นซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับไทย และมีอุดมการณ์ทางการเมืองในแนวเดียวกับไทย มีใจแสร้งบดกริยาต่อกรณีดังกล่าว รัฐบาลที่แสดงความไม่พอใจต่อกรณีดังกล่าวอย่างชัดเจนคือรัฐบาลคอมมิวนิสต์ของลาว ที่เข้ามาปกครอง

ลาวตั้งแต่ ปี พ.ศ.2518 ซึ่งได้กล่าวหาว่าไทยละเมิดสนธิสัญญาฉบับ ปี พ.ศ.2469 และขอให้รัฐบาลไทยยุบเลิกหน่วย นบช. แต่รัฐบาลไทยไม่ยุบเลิก หากรัฐบาลไทยกับรัฐบาลลาวซึ่งสืบสิทธิสนธิสัญญาดังกล่าวจากฝรั่งเศส พร้อมใจกันบอกเลิกสนธิสัญญาดังกล่าวและเจรจาทำสนธิสัญญาใหม่แทน ภัยให้ความตกลงกันให้ชัดเจนเกี่ยวกับปัญหาการใช้ล่าน้ำโขง ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องนี้คงจะหมดไปได้ แต่ข้อมั่นอยู่กับความตั้งใจจริงของทั้งสองฝ่ายที่จะเจรจากัน ซึ่งขณะนี้ผู้นำในรัฐบาลไทยบางคนรวมทั้ง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรีที่ยังไม่แน่ใจว่าจะได้พบเห็นความตั้งใจจริงจากลาวหรือเปล่า

4. พฤติกรรมอันก้าวร้าวของฝ่ายรัฐบาลลาวต่อไทย รวมทั้งการโจมตีเรือ นบช. และการไม่มีลักษณะประนีประนอมของฝ่ายลาวนั้น ทางฝ่ายผู้นำในรัฐบาลไทยรวมทั้งอดีตผู้นำรัฐบาลไทยบางคนเชื่อว่า เป็นผลมาจากการขึ้นำของเวียคนามซึ่งมีอิทธิพลครอบงำลาวทั้งในทางการเมืองและทางทหาร และต้องการสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว ดังเช่นคำกล่าวของนาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งกล่าวว่า "The chief threat is Vietnam" ¹ และกล่าวถึงการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่ถูกครอบงำจากเวียคนามดังนี้

"การดำเนินนโยบายที่ขาดความเป็นอิสระและต้องตกอยู่ภายใต้การชี้แนะ ชี้นำของเวียคนามอยู่ตลอดเวลา ทำให้ลาวต้องน่านโยบายต่างประเทศของคนแบบผูกติดกับนโยบายของเวียคนาม เมื่อมีช่องทางที่เวียคนามจะใช้ประโยชน์จากลาวแล้วเวียคนามจะไม่ลังเลใจเลย" ²

¹ Bangkok Post, 3 October 1981.

² ประสงค์ สุ่นศิริ, "ปัญหาการรุกรานอธิปไตยตามแนวชายแดน,"

ซึ่งการกล่าวเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของผู้นำไทยว่าลาวถูก
เวียดนามครอบงำอย่างเต็มที่

3.6 แนวโน้มของปัญหา

ปัญหาการปฏิบัติการตามลำน้ำโขงของหน่วยปฏิบัติการตามลำน้ำโขง
(นบข.) ของไทยจะรุนแรงต่อไปอีก หากการกระทำของลาวยังสื่อเจตนาว่าลาว
ปรารถนาจะสร้างสถานการณ์ขั้วไทย ประกอบกับเวียดนามซึ่งมีอิทธิพลครอบงำ
ลาวทั้งในทางการเมืองและการทหาร และยังคงต้องการสร้างความแตกแยกให้
เกิดขึ้นระหว่างไทยกับลาว ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็มักจะสอดคล้องกันเสมอ ดัง
กรณีที่เรือ นบข. ของไทยถูกทางฝ่ายลาวยิงเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2523
หลังจากนั้นเพียงไม่กี่วัน คือในวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2523 เวียดนามก็ได้ส่ง
กำลังทหารเข้าโจมตีบ้านรินนหมากมุ่น อำเภอตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี นอก
จากนั้นลาวยังกล่าวหาไทยอยู่ตลอดเวลาว่าละเมิดสนธิสัญญา ปี พ.ศ.2469
(ค.ศ.1926) ที่ห้ามนำเรือรบมาประจำการในแม่น้ำโขง อย่างไรก็ตาม ลาว
เองก็ได้ละเมิดสนธิสัญญาดังกล่าวเช่นเดียวกัน เพราะลาวก็มีเรือตรวจการใน
ลักษณะเดียวกันกับเรือ นบข. ของไทยที่ได้รับมาจากเรือรบประจำการอยู่ใน
แม่น้ำโขงเช่นเดียวกัน จึงทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างหน่วยลาดตระเวน
ในแม่น้ำโขงทั้งของไทยและลาว

นอกจากนี้เรือ นบข. ของไทยก็มักจะล่าแคนลาวเสมอ เพราะอนุสัญญา
ฉบับ ปี พ.ศ.2469 กำหนดให้ใช้ร่องน้ำลึกที่อยู่ใกล้ฝั่งไทยที่สุดเป็นเส้นเขตแดน
และร่องน้ำลึกดังกล่าวก็มักจะตื้นเขินไม่สามารถเดินเรือได้ เรือ นบข. ของไทย
ก็จะย้ายไปใช้ร่องน้ำลึกในเขตแดนลาว ซึ่งทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันเสมอ
ระหว่างหน่วย นบข. ของไทย กับทหารประเทศลาว

อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้จะลดความรุนแรงลงจนถึงขั้นสามารถทำให้
ยุติได้หากทั้งฝ่ายไทยและลาวมีความจริงใจต่อกัน รัฐบาลบอกลีออนูสัญญาฉบับ
ปี พ.ศ.2469 ดังกล่าว และเจรจาทำสนธิสัญญาใหม่แทนที่เคยตกลงกันให้ชัดเจน
เกี่ยวกับปัญหาการใช้ลำน้ำโขง ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องนี้คงจะหมดไปได้ในที่สุด